

Dávid Georgina

Frekvenciaharc Gosztonyi Gergely *Alternatív média (?) – A közösségi média jogi szabályozásának vetületei* című könyvéről

Érdekes paradoxon, hogy bár a jogászok hosszasan tanulnak a kínzás tilalmáról, sokszor mégsem mulasztanak ellenébe menni, nyúzva, húzva, hámozva a szakzsargont – egy olyan rituálé pontosságával, mint a családi karácsony ismétlődő napirendje. Azt hiszem, ez nekik valódi ünnep. Gosztonyi Gergely paradoxona abban áll, hogy írt egy jogi szabályozásról szóló könyvet, teljesen más szín- és ízvilággal, mint ahogy azt egy jogásztól várnánk. Majd' 260 oldalon keresztül tágítja a közösségi média jogi perspektíváját, a szívügy szenvedélyével – a hangnem azt az alternatív stílust prognosztizálja, amiről a könyv is szól.

A könyv diskurzus, amennyiben elgondolkodtató, s a bevezető rögtön alákrúgja a média megalkuvásának elkerülhetetlenségét Butch Cassidy példáján keresztül. Nem kell a mű végéig várni arra, hogy meg tudjuk fogalmazni, miért kardinális kérdés a témáról beszélgetnünk: szükségesek a politikai és gazdasági érdekrendszeren kívül álló, civil orgánumok a média éterébe. A közösségi média ennek ellenére nem tudott – és nem is akart – rendszeren kívül rekedni: a túlélési ösztönből fakadt a jogi elismerés ambíciója. Sokat elárul az alternatív hangok természetéről annak bemutatása, hogy a múltban milyen döntéshozói lépések váltottak ki kollektív hóbörgést avagy üdvrivalgást a lokális rádiók szűkös vételkörzetében.

A könyv fókusza térben és időben is szűkül: ahogy a historikustól lépdelünk a jelenbéli felé, a Földgolyóbis is lekerekedik egy maroknyi Magyarországra. Míg elkápráztat az a gyorsaság, amivel az emberi igény felbukkant a rádiós közhallatásra – azzal egy időben, hogy ez infrastrukturálisan lehetővé vált –, már megjelennek az első világszintű érdekképviseleti szervezetek, és az Európai Unió is ráeszmél, hogy a közösségi média támogatásával közvetlenebbül kommunikálhat saját polgáraival. Sok-sok év telt finomkodással az európai szuperszerv részéről, állásfoglalásokkal, véleményekkel, nyilatkozatokkal és ajánlásokkal – virágzott a harmadik média *soft law*-szabályozásának kora –, s a szerző végigvezet ezen a folyamaton, hogy láthassuk, miként emelődik be a téma az európai vitakultúrába. Bár a Miniszteri Bizottság 2009-ben már nevében nevezte a közösségi médiát – avagy elkezdte saját gyermekeként kezelni azt –, a témát alapvetően máig a szubszidiaritás (el)engedő elvével kezeli. Ennek következményeként nincsen egységes európai szintű szabályozás – az anyagi támogatást is legfőképp a tagállamok pénztárcájára és médiaattitűdjére van bízva.

A médiakonglomerátumok kialakulásától való ódzkodás a könyv struktúrájában is megmutatkozik: szó sincs koncentrációról, tagoltan és átláthatóan haladunk a fanzinoktól (külön köszönet a szerzőnek a címvilágba való betekintésért: „Magyar Nemzett”, „Ordító Egér”) az 1996-os médiatörvényen és a későbbi tervezeteken át egészen a hatályos szabályozásig. A hangulatra az 59. oldalon található 2008-as Ligabo-jelentés szavai nyomják rá a bélyegüket: „...néhány ország kormánya az állam által irányított frekvenciakiosztást szisztematikusan arra használja fel, hogy politikai nyomást gyakoroljon a szerkesztői függetlenségre.”

Körmeiket rágcsáló kezdő rádiósok és értő médiajogászok számára is megér egy misét az első kisközösségi rádiós felmérés (2002) csattanója, amelyben önkéntes műsorkészítők vallanak a szerzőnek arról, mennyire klappol a médiahatóságokkal való civil kokettálás, „könnyű”-e állami támogatáshoz jutni az akadálypálya érzetét keltő pályázati rendszeren keresztül, vagy hogyan működik manapság a „Kossuth Lajos azt izente” szellemiségű önkéntes-toborzás.

Jó lenne, ha mindenki egyetértene abban, hogy – egy vérbeli közösségi rádiós szavaival élve – „Manci néni és Pista bácsi is szólalhasson meg”. Gosztonyi Gergely a közösségi média s így a marginalizált társadalmi csoportok védelmében áll, ami aktuális a zajló jogi folyamatok eredményeinek tükrében: 2013-ra körülbelül harmadára csökkent a vállalkozó szelleműek száma. Bár maga a (lokális) rádiózás avittnak tűnhet, amennyiben nem a jövő prevíziója, de mindaddig szükség van rá, míg bizonyos közösségek egyetlen lehetősége a szócső megragadására, véleményük artikulálására. (Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2014, 262 oldal, 3600 forint.)